

OIKEUS ELÄMÄÄN

OIKEUS TERVEYTEEN

OIKEUS KASVATUKSEEN

OIKEUS VAIKUTTAA OMIIN ASIOIHIN

OIKEUS YKSITYISYYTEEN JA LUOTTAMUKSELLISUUTEEN

OIKEUS ELÄÄ TURVASSA

OIKEUS VÄKIVALLATTOMAAN ELÄMÄÄN

Sinulla on oikeus vaikuttaa sinua ja seksuaalisuuttasi koskeviin asioihin. Mielipiteesi ja tunteesi tulee ottaa huomioon päätettäessä seksuaali- ja lisääntymisterveytesi liittyvistä asioista.
artikkelit: 12, 13, 14, 15

Esimerkiksi HIV/AIDS, laiton raskauden keskeyttäminen, sukupuolitaudit jne. saattavat johtaa sairauteen tai jopa kuolemaan. Oppimalla, tietoa saamalla sekä jokaisen ulottuvilla olevat terveyspalvelut mahdollistavat suojaavien ja hyvinvointia edistävien valintojen tekemisen. Sinulla tulee olla mahdollisuus suojautua ei-toivotulta raskaudelta, sukupuolitaudeilta, HIV:lta.
artikla 6

Sinulla on oikeus saada ulottuillesi kaikki seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut, jotka ovat laillisia yhteiskunnassamme. Sinulla on oikeus yksilöllisyyden huomioivaan, sinua kunnioittavaan ja laadukkaaseen seksuaalineuvontaan, -valistukseen ja opetukseen. Sinulla on oikeus saada ehkäisyvälineitä, tarvittaessa turvallinen raskauden keskeytys. Kenelläkään ei ole oikeutta estää sinua saamasta näitä palveluita tai vaatia jonkun toisen lupaa ennen sinun pääsyäsi palvelujen piiriin. (esim. lupaa vanhemmiltasi, puolisoiltasi.) artikla 24

Sinulla on oikeus seksuaali- ja lisääntymisterveyttä käsittelevään neuvontaan, valistukseen ja opetukseen. Niiden tulee tarkastella seksuaalisuutta laaja-alaisesti, asiantuntevasti sekä helposti ymmärrettävästi. Neuvonnan, opetuksen ja valistuksen tulee tukea minäkuvan kehitystä, auttaa ymmärtämään seksuaalisuutta, mahdollistaa perusteltujen, terveyttä edistävien valintojen tekemistä. Neuvonnan, opetuksen ja valistuksen pitäisi tavoittaa nuoret siten, ettei se syrji, loukkaa, syyllistä tai muutoin haavoita ketään. Artiklat 24, 28, 29

Pelin on kehittänyt Susanna Ruuhilahti, Raiskauskriisikeskus Tukinainen ry:n kouluttaja ja se on osa Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeus -hanketta 2005-3006. Hanketta rahoittaa Suomen Kulttuurirahasto

Kertoessasi jotakin yksityistä terveydenhuoltohenkilöstölle tai esim. opettajallesi tulee heidän kunnioittaa toivettasi luottamuksellisuuteen. Mikäli olet kokenut hyväksikäyttöä tai väkivaltaa, aikuisella saattaa olla ilmoitusvelvollisuus, jonka tarkoituksena on suojella ja auttaa sinua.
artikla 16

Jotkin traditionaaliset tavat saattavat olla uhka seksuaali- ja lisääntymisterveydelle. Tällaisia ovat mm. ympärileikkaukset, pakkoavioliitot ja tyttöihin kohdistuvat ns. kunniamurhat. Sinulla on oikeus saada tietoa näistä tavoista ja tulla suojelluksi niiltä. artikla 24

Kenelläkään ei ole oikeutta painostaa tai pakottaa sinua tekemään minkäänlaista seksuaalista tekoa. Sinulla on oikeus kieltäytyä seksistä tai mistä tahansa seksuaalisesta mitä et tahdo kokea tai tehdä. Lapsiporno, lapsiprostituutio ja lapsikauppa rikkovat seksuaalisia oikeuksiasi.
artikkelit 19, 34, 39

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKAU SKRITSIKESKUS

6 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että jokaisella lapsella on synnynnäinen oikeus elämään.
2. Sopimusvaltiot takaavat lapselle henkiinjäämisen ja kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti.

12 artikla

1. Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.
2. Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.

16 artikla

1. Lapsen yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti eikä hänen kunniaansa tai mainettansa saa laittomasti halventaa.
2. Lapsella on oikeus lain suojaan tällaiselta puuttumiselta ja halventamiselta.

34 artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan lasta kaikilta sekä riiston ja hyväksikäytön muodoilla. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot ryhtyvät erityisesti kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen:

- a) lapsen houkuttelemisen tai pakottamisen osallistumaan laittomiin seksuaalisiin tekoihin;
- b) lasten hyväksikäytön prostituutiossa tai muussa laitotomassa seksuaalisen toiminnan harjoittamisessa;
- c) lasten hyväksikäytön pornografisissa esityksissä tai aineistoissa.

24 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta sekä sairauksien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarkoitettuista palveluista. Sopimusvaltiot pyrkivät varmistamaan, ettei yksikään lapsi joudu luopumaan oikeudestaan nauttia tällaisista terveyspalveluista.
2. Sopimusvaltiot pyrkivät tämän oikeuden täysimääräiseen toteuttamiseen ja ryhtyvät asianmukaisiin toimiin erityisesti:
  - a) vähentääkseen imeväis- ja lapsikuolleisuutta;
  - d) taatakseen asianmukaisen terveydenhoidon odottaville ja synnyttäneille äideille;
  - f) kehittääkseen ehkäisevää terveydenhuoltoa, vanhempainohjausta sekä perhekasvatusta ja -palveluja.
3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja.
4. Sopimusvaltiot sitoutuvat edistämään ja kannustamaan kansainvälistä yhteistyötä toteuttaakseen asteittain tässä artikkelissa tunnustetun oikeuden toteuttamisen kokonaisuudessaan. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

13 artikla

1. Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemassa muodossa.
2. Tämän oikeuden käytölle voidaan asettaa tiettyjä rajoituksia, mutta vain sellaisia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä:
  - a) muiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi; tai
  - b) kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), tai väestön terveyden tai moraalin suojelemiseksi.

19 artikla

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaanlukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.
2. Tällaisten suojelutoimien tulisi tarvittaessa sisältää tehokkaita menetelmiä sosiaalisten ohjelmien perustamiseksi, joiden avulla lasta ja hänestä huolehtivia henkilöitä luettaisiin, samoin kuin menetelmiä edellä kuvattujen lasten pahoinpitelytapauksen ehkäisemiseksi, tunnistamiseksi, raportoimiseksi, käsiteltäväksi saattamiseksi, tutkimiseksi, hoitamiseksi ja jatkoseurannaksi sekä tarvittaessa oikeuslaitoksen asiaan puuttumiseksi.

39 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin edistääkseen minkä tahansa laiminlyönnin, hyväksikäytön, pahoinpitelyn, kidutuksen tai muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen, tai aseellisen selkkauksen uhriksi joutuneen lapsen ruumiillista ja henkistä toipumista sekä yhteiskunnallista sopeutumista. Toipumisen ja sopeutumisen on tapahduttava ympäristössä, joka edistää lapsen terveyttä, itsekunnioitusta ja ihmisarvoa.

28 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden saada opetusta, ja toteuttaakseen tämän oikeuden asteittain ja yhtäläisesti kaikille ne erityisesti:
  - a) tekevät pakolliseksi perusasteen koulutuksen, jonka tulee olla maksutta kaikkien saatavilla; ;
2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin taatakseen, että kurinpito kouluissa tapahtuu tavalla, joka on lapsen ihmisarvon mukaista ja sopusoinnussa tämän yleissopimuksen kanssa.
3. Sopimusvaltiot edistävät ja kannustavat kansainvälistä yhteistyötä koulutukseen liittyvissä asioissa pyrkien erityisesti poistamaan tietämättömyyden ja lukutaidottomuuden koko maailmasta ja helpottamaan tieteellisen ja teknisen tiedon sekä nykyaikaisten opetusmenetelmien hyödyntämistä. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

14 artikla

1. Sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.
2. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien ja laillisten huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia antaa lapselle ohjausta hänen oikeutensa käyttämisessä tavalla, joka on sopusoinnussa lapsen kehitystason kanssa.
3. Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai vakuumustaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä yleisen turvallisuuden, järjestyksen, terveyden ja moraalin tai muiden ihmisten perusoikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

29 artikla

1. Sopimusvaltiot ovat yhtä mieltä siitä, että lapsen koulutuksen tulee pyrkiä:
  - a) lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen;
  - b) ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamisen kehittämiseen;
  - c) kunnioituksen edistämiseen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja, lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omastaan poikkeavia kulttuureita kohtaan;
  - d) lapsen valmistamiseen vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa ymmärryksen, rauhan, suvaitsevaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kaikkien kansakuntien, etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyyden hengessä;

15 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden yhdistymisvapauteen ja rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen.
2. Näiden oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa muita rajoituksia kuin sellaisia, jotka ovat säädettyjen lakien mukaisia ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansalliselle ja yleiselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle (ordre public), väestön terveyden tai moraalin suojelemiselle tai muiden ihmisten vapauksien tai oikeuksien suojelemiselle.

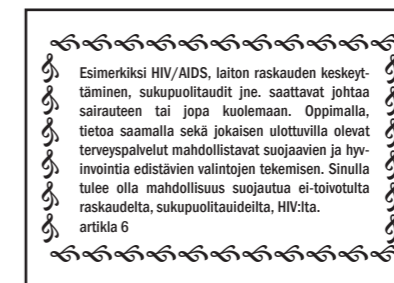
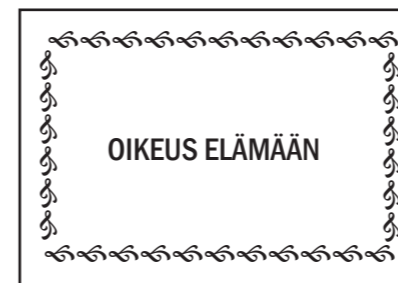
TÄRPPI

Kuinka Tärppiä pelataan:

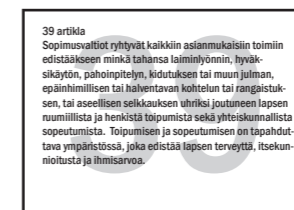
Tärppiä voi pelata alle 10 hengen ryhmissä. Kyseessä on muistipeli.

Kortit sekoitetaan ja jaetaan tekstipuoli alaspäin pöytään. Pelaaja aloittaa. Pelaaja kääntää kaksi korttia kerrallaan. Mikäli oikeudet ovat samat, saa pelaaja jatkaa yrittämällä etsiä oikeuteen sopivaa (vain yksi tarvitaan) artiklaa. Jos pelaaja saa kaikki kolme korttia kasaan, on hänellä koossa trio. Eniten trioja kerännyt voittaa pelin. Trion kerännyt saa jatkaa, kunnes hän ei saa trioa aikaan.

Ensin on saatava siis esim. kortit OIKEUS ELÄMÄÄN ja tämän otsakkeen selitys. Otsikolla ja selitteellä on samanlaiset reunukset. Näiden korttien löydyttyä on pelaajan löydettävä korteista oikeuteen sopiva artikla. Artiklavihje löytyy selitekortin lopusta.

Artikkelikorteissa on taustana artiklan numero.

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS

Nuorten seksuaalinen itsemääräämisoikeushanke 2005-2006

tukinainen
RAISKKAUSKRITTIKESKUS